

Słowo od Redakcji

Przedmiotem niniejszego tomu „Miscellanea Anthropologica et Sociologica” jest tożsamość narracyjna. Zebrane tu teksty w znacznej mierze stanowią pokłosie zorganizowanej w 2015 r. w Instytucie Filozofii, Socjologii i Dziennikarstwa Uniwersytetu Gdańskiego konferencji, której celem było przemyślenie pojęcia tożsamości narracyjnej – jego zakresu, treści, możliwych zastosowań teoretycznych – zarówno w filozofii, jak i w badaniach nad kulturą i społeczeństwem. Prezentowane artykuły, jak sądzimy, przybliżają odpowiedź na pytanie, jak ma się koncepcja podmiotu narracyjnego do podmiotu refleksyjnego, podmiotu ujmowanego substancjalnie oraz innych historycznych i współczesnych koncepcji podmiotowości dyskutowanych w obszarze humanistyki eksplorującej kategorie „tożsamości” i „narracji”.

Jednym z podstawowych obszarów teoretycznych, związanych z tożsamością narracyjną, jest filozofia hermeneutyczna, a najważniejszym w tym kontekście filozofem – Paul Ricœur. Nie dziwi więc, że to poglądy francuskiego myśliciela są głównym punktem odniesienia dla wielu koncepcji, które kategorię tożsamości narracyjnej spożytkowują w ramach innej niż hermeneutyczna filozoficzna opowieści. Filozofii Ricœura bezpośrednio poświęcone są artykuły Marka Drwięgi – uwypuklający zagadnienie podmiotowości, tożsamości, bycia osobą, Jarosława Jakubowskiego – sytuujący opowieść w horyzoncie egzystencjalnym, a także Krystyny Bembenek, w którym analizuje się koncepcję myśliciela przedstawioną w *O sobie samym jako innym* w odniesieniu do „zwrotu narratystycznego” w filozofii. Teksty te dają wgląd w zagadnienie tożsamości narracyjnej zarówno poprzez rekonstrukcję samego powiązania podmiotowości z narracją, jak i analizę kwestii szczegółowych.

Autorki i Autorzy artykułów badają zagadnienie tożsamości narracyjnej, zestawiając wątki Ricœurowskie z innymi koncepcjami lub skupiając się na odmiennych ujęciach. W ten sposób w odniesieniu do bazowej, gdyż najbardziej charakterystycznej i pogłębionej koncepcji tożsamości narracyjnej, wyłaniają się inne jej filozoficzne opracowania, przybliżane Czytelniczkom i Czytelnikom w kolejnych artykułach. W tekście Klementyny Chrzanowskiej skupiono się na zagadnieniu

ironii ludzkiej egzystencji, nawiązując do stanowiska Stanleya Cavella, w artykule Klaudyny Bociek analizuje się tożsamość narracyjną w ujęciu Charlesa Taylora, zaś rozważania Sabiny Kruszyńskiej ujmują zagadnienie podmiotowości na gruncie fenomenologii radykalnej Michela Henry'ego. Piotr Sawczyński bada potencjał emancypacyjny podmiotowości narracyjnej, polemizując z koncepcją Alasdaira MacIntyre'a, Wojciech Torzewski określa znaczenie filozofii Diltheyowskiej (zagadnienie autobiografii) dla współczesnego myślenia o tożsamości narracyjnej, a Iwona Krupecka skupia się na zagadnieniu tożsamości kulturowej, śledząc rozważania José Martíego, poświęcone narracji, idei metysażu oraz „hermeneutyce pluritopicznej”. Przybliżono również historyczno-filozoficzne tło omawianego w tomie zagadnienia – Bartosz Radomski odnosi się do koncepcji podmiotowości i troski o siebie w ujęciu filozofii stoickiej. Mamy nadzieję, że w ten sposób możliwe się stało stworzenie swego rodzaju mapy – oczywiście niekompletnej i szkicowej, pełnej białych plam – filozoficznych zastosowań pojęcia tożsamości narracyjnej, które w naszym odczuciu wymagało takiego właśnie doprecyzowania z jednej strony, a zniuansowania z drugiej, by uniknąć „banalizacji” tej wszak doniosłej filozoficznie kategorii i jej zamiany w puste słowo, mieszczące w sobie wszystko i nic.

Ta filozoficzna, a więc i ogólna perspektywa została uzupełniona przez artykuły, które wykorzystują pojęcie tożsamości narracyjnej do analizy konkretnych zjawisk kulturowych i społecznych. Wypracowywane na gruncie filozofii kategorie nie są bezużytecznymi ogólnikami, lecz mogą się stać skutecznymi narzędziami opisu świata jednostkowych bytów i relacji między nimi. Pojęcie tożsamości narracyjnej jest tego świetnym przykładem, co widać w artykułach: Sylwestra Zielki – analizującego kanon kultury jako narrację tożsamościową, Moniki Bokiniec, która odnosi narracyjność do doświadczenia macierzyństwa i przestrzeni blogosfery, Janusza Bohdzewicza – rozważającego sposoby kreowania tożsamości wirtualnej w sieci jako tożsamość narracyjną w kontekście filozofii mediów, a także Magdaleny M. Jaroń – ukazującej, jak kształtuje się tożsamość narracyjna w kontekście twórczości artystycznej.

Mamy nadzieję, że prezentowany tom przybliży pojęcie tożsamości narracyjnej i obszary badawcze, które są z nim związane, a przedstawione artykuły staną się punktem odniesienia dla twórczych analiz i polemik.

Krystyna Bembenek, Iwona Krupecka